

Waalwijks eer

Het gemeentelijke decoratiestelsel herzien

B.S. Kreetz
Gemeente Waalwijk
Bestuur & Ondersteuning
September 2009

Inhoud

1. Inleiding
2. Huidig stelsel en toetsingscriteria
  - 2.1 Gemeentelijke onderscheidingen
    - 2.1.1 Gemeentelijke eretekens
    - 2.1.2 Gemeentelijke erepenning
    - 2.1.3 Toetsingscriteria
3. Voorstel tot aanpassing van het beleid
  - 3.1 Gemeentelijke onderscheidingen
    - 3.1.1 Nieuwe toetsingscriteria gemeentelijke eretekens
    - 3.1.2 Nieuwe toetsingscriteria gemeentelijke erepenning
  - 3.2 Jeugdlintjes
  - 3.3 Verordening gemeentelijk decoratiestelsel
4. Voorstel

BIJLAGEN:

- (1) Verordening erepenning en eretekens Waalwijk (2006)
- (2) Toetsingscriteria gemeentelijke onderscheidingen (feb. 2005)
- (3) Overzicht alle onderscheidingen (2002-2007)
- (4) Verordening gemeentelijk decoratiestelsel (nieuw)
- (5) Toetsingscriteria gemeentelijke onderscheidingen (nieuw)

1. Inleiding

Mensen en organisaties kunnen zich onderscheiden door hun grote inzet, prestaties, betrokkenheid of uitstraling. Die mensen en organisaties worden na verloop van tijd soms letterlijk onderscheiden. Zij ontvangen dan een Koninklijke of gemeentelijke onderscheiding. Ook in de gemeente Waalwijk worden regelmatig aanvragen gedaan voor onderscheidingen. Het gemeentebestuur stimuleert ook mensen die vinden dat anderen een onderscheiding verdienen of op een bijzondere manier herdacht moet worden. Dit bevordert immers de betrokkenheid bij de samenleving.

In Waalwijk zijn de afgelopen jaren vele Koninklijke onderscheidingen uitgedeeld, regelmatig een gemeentelijk ereteken en heel af en toe een gemeentelijke erepenning¹.

Onderscheidingen zijn zeer zeker geen vanzelfsprekendheid. Het is belangrijk dat er voor elke vorm van erkenning criteria worden gehanteerd die moeten worden nageleefd. Al was het maar om ongelijke behandeling te voorkomen.

Doel van deze beleidsnota is om het Waalwijks gemeentelijk decoratiestelsel aan te passen aan de huidige tijdsgeest. Tegelijkertijd wordt in deze nota een voorstel gedaan tot een nieuw initiatief binnen het gemeentelijk decoratiestelsel: het jeugdlintje.

2. Huidig stelsel en toetsingscriteria

2.1 Gemeentelijke onderscheidingen

Het gemeentelijk decoratiestelsel bestaat naast het stelsel van de Koninklijke onderscheidingen. De criteria voor de Koninklijke onderscheidingen zijn landelijk vastgesteld. De gemeente kan geen invloed uitoefenen op deze criteria noch op de uiteindelijke toekenning van deze onderscheidingen. In de praktijk komt het regelmatig voor dat, indien een kandidaat - om welke reden dan ook - niet voldoet aan de criteria voor een Koninklijke onderscheiding, vanuit het kabinet van de gemeente Waalwijk pro-actief naar de mogelijkheden voor een gemeentelijke onderscheiding voor deze kandidaat wordt gezocht.

De criteria voor gemeentelijke onderscheidingen kunnen door de gemeente zelfstandig worden vastgesteld. Dit is ook in Waalwijk gebeurd. Aan de gemeentelijke onderscheidingen ligt de Verordening erepenning en ereteken Waalwijk² uit 2006 ten grondslag. Daarnaast zijn er toetsingscriteria³ voor beide onderscheidingen opgesteld. Deze zijn te zien als nadere beleidsregels op de verordening. Hieronder wordt nader ingegaan op deze onderscheidingen.

2.1.1 Het gemeentelijke ereteken

In de verordening is over het ereteken opgenomen:

Het ereteken van de gemeente Waalwijk wordt als blijk van waardering en erkentelijkheid toegekend aan hen, die zich jegens de plaatselijke gemeenschap als geheel, dan wel een gedeelte daarvan, in maatschappelijke, culturele of andere zin verdienstelijk hebben gemaakt.

---

¹ Zie bijlage 3.

² Zie bijlage 1.

³ Zie bijlage 2.

Het ereteken kan zowel aan natuurlijke personen als aan rechtspersonen (bedrijven, instellingen) worden uitgereikt. In de praktijk is het ereteken veelal uitgereikt aan mensen die zich zeer verdienstelijk hebben gemaakt als vrijwilliger. Vanaf 1997 is het ereteken vier keer aan bedrijven en/of instellingen uitgedeeld. De overige, ruim 150, eretekens zijn aan inwoners van Waalwijk uitgereikt.

2.1.2 De gemeentelijke erepenning

De gemeentelijke erepenning wordt slechts af en toe uitgereikt⁴. In de verordening wordt gesteld dat:

De erepenning van de gemeente Waalwijk wordt slechts in zeer bijzondere gevallen toegekend. Het is een blijk van waardering en erkentelijkheid toegekend voor hen, die zich jegens de plaatselijke gemeenschap in hoge mate verdienstelijk hebben gemaakt.

In het huidige stelsel wordt de erepenning alleen uitgereikt aan natuurlijke personen, dus niet aan bedrijven en instellingen. Kijkend naar de lijst met gedecoreerden van de afgelopen jaren, valt op dat deze eer vooral is toegekomen aan oud-politici.

2.2.3 Toetsingscriteria

Naast de omschrijving van de erepenning en het ereteken in de verordening zijn er criteria vastgelegd waaraan een aanvraag om toekenning van een gemeentelijke onderscheiding wordt getoetst.

Hierbij is centrale vraag: "is er sprake van bijzondere verdiensten jegens (een deel van) de gemeenschap van Waalwijk?".

Of het antwoord hierop "ja" of "nee" luidt, kan aan de hand van de criteria vastgesteld worden:

- uitstraling naar (een deel van) de gemeenschap;
- mate van vrijwilligheid;
- intensiteit (mate van tijdsbesteding);
- duur;
- cumulatie van activiteiten;
- bijzondere omstandigheden;
- toegevoegde waarde ten opzichte van eerdere blijken van waardering;
- jurisprudentie/eerdere toekenningen;
- de gelegenheid.

Elke aanvraag wordt op zijn eigen waarden beoordeeld. Deze criteria kunnen facultatief gehanteerd worden bij de beoordeling of een persoon in aanmerking komt voor een gemeentelijke onderscheiding. Hierop is ook een nadere toelichting geschreven⁵.

---

⁴ Zie bijlage 3.

⁵ Zie bijlage 2.

Samengevat: het huidig decoratiestelsel

Erepenning vs. ereteken:

- De erepenning wordt alleen uitgereikt als het gaat om verdienste voor de gehele gemeenschap. Bij het ereteken kan het ook gaan om een gedeelte van Waalwijk c.q. een deel van de Waalwijkse gemeenschap;
- De erepenning spreekt van hoge mate van verdienstelijkheid, het ereteken daarentegen van verdienstelijkheid in maatschappelijke, culturele of andere zin.
- Het ereteken kan – in tegenstelling tot de erepenning - zowel aan natuurlijke personen als aan rechtspersonen worden uitgereikt.

3. Voorstellen tot aanpassing van het beleid

3.1 Gemeentelijke onderscheidingen

De criteria voor de toekenning van gemeentelijke onderscheidingen stelt de gemeente Waalwijk zelf vast. In de praktijk is gebleken dat het onderscheid tussen het gemeentelijke ereteken en de gemeentelijke erepenning niet voor iedereen altijd even duidelijk is. Daarnaast lijkt de erepenning – kijkend naar de lijst van gedecoreerden - vooral voorbehouden aan oud-politici binnen de gemeente Waalwijk terwijl dat niet het primaire oogmerk is geweest bij het opzetten van het beleid.

Voorstel is daarom om de toetsingscriteria voor het ereteken en de erepenning 'uit elkaar te trekken' en nader te verduidelijken en tegelijkertijd meer mogelijkheden en duidelijkheid te creëren wie, wanneer voor de erepenning in aanmerking komt, los van (oud)-politici.

3.1.1 Gemeentelijk ereteken wordt gemeentelijke erespeld

De huidige omschrijving in de verordening luidt:

Het ereteken van de gemeente Waalwijk wordt als blijk van waardering en erkentelijkheid toegekend aan hen, die zich jegens de plaatselijke gemeenschap als geheel, dan wel een gedeelte daarvan, in maatschappelijke, culturele of andere zin verdienstelijk hebben gemaakt.

Voorstel is het gemeentelijk ereteken om te dopen tot 'gemeentelijke erespeld'. Bovenstaande omschrijving kan gelijk blijven maar met de titel 'gemeentelijke erespeld'. De gemeentelijke erespeld kan worden toegekend aan maatschappelijk betrokken Waalwijkers. Hieronder kunnen worden gerekend: Waalwijkers die zich hebben onderscheiden op het gebied van wetenschap, sport, kunst en cultuur, religie, wetenschap, economie, milieu, maatschappelijke zorg of bestuur.

Gezien het feit dat het ereteken in de afgelopen jaren van de 160 keer slechts vier keer aan een rechtspersoon is uitgereikt en voor rechtspersonen ook de mogelijkheid bestaat om in aanmerking te komen voor het predicaat koninklijk of hofleverancier, vervalt deze mogelijkheid in het nieuwe gemeentelijke stelsel.

De gemeente Waalwijk wil inspelen op de ontwikkeling van het nieuwe type vrijwilliger. Met name dit type vrijwilliger valt regelmatig buiten de boot voor een Koninklijke onderscheiding. Meestal is dit omdat dit nieuwe type vrijwilliger niet gedurende vele jaren zich heeft ingezet voor een bepaalde organisatie maar een vrijwilliger die in kortere tijd en extra intensief een unieke prestatie heeft neergezet binnen de gemeente. Een voorbeeld is iemand die zich heeft gecommitteerd om drie jaar voorzitter te zijn van de lokale sportclub en binnen die termijn een aantal ambitieuze doelen daadwerkelijk heeft

gerealiseerd: kunstgras op alle velden, wezenlijke groei van het aantal leden, grote sponsorcontracten en een P.R.-beleid dat zorgt voor landelijke bekendheid van de betreffende club. Dit nieuwe type vrijwilliger komt vanwege het tekort aan jaren, niet in aanmerking voor een Koninklijke onderscheiding maar voldoet wel aan de criteria van de gemeentelijke erespeld.

Daarnaast is de gemeentelijke erespeld ook bedoeld voor mensen die vanwege een bepaalde lacune net niet in aanmerking komen voor een Koninklijke onderscheiding, bijvoorbeeld als zij door ziekte net niet aan het aantal jaren inzet hebben kunnen voldoen.

Overigens brengt dit zeker geen inflatie van de waarde van de gemeentelijk erespeld met zich mee. Zoals al in de inleiding aangegeven: onderscheidingen zijn zeer zeker geen vanzelfsprekendheid. Voor de gemeentelijke erespeld worden criteria gehanteerd die moeten worden nageleefd om in aanmerking te komen.

3.1.2 Gemeentelijke erepenning

De omschrijving in de verordening luidt:

De erepenning wordt slechts in zeer bijzondere gevallen toegekend en wel als blijk van waardering en erkentelijkheid aan hen, die zich jegens de plaatselijke gemeenschap in hoge mate verdienstelijk hebben gemaakt.

Voorstel is om de toetsingscriteria voor de gemeentelijke erepenning als volgt nader te omschrijven:

1. Mensen die uitzonderlijk verdienstelijk zijn geweest voor Waalwijk of de samenleving, bijvoorbeeld op de terreinen van wetenschap, sport, kunst en cultuur, religie, wetenschap, economie, milieu, maatschappelijke zorg of bestuur;
2. Mensen die zeer belangrijke prestaties hebben geleverd of initiatieven hebben ontplooid met een vernieuwend karakter of met een historische betekenis;
3. Mensen die een zeer belangrijke bijdrage hebben geleverd aan een positief imago van de stad;

Daarbij dient te worden aangetekend dat het moet gaan om prestaties of initiatieven met een Brabantse, landelijke of internationale uitstraling.

Daarnaast kan de gemeentelijke erepenning worden toegekend aan:

1. Burgemeesters die met eervol ontslag gaan;
2. Wethouders die ongeveer tweemaal vier jaar hebben gediend en van grote betekenis zijn geweest voor Waalwijk;
3. Raadsleden die ongeveer zestien jaar hebben gediend en van grote betekenis zijn geweest voor Waalwijk.

Voor de erepenning komen mensen in aanmerking die wonen in Waalwijk, geboren en/of getogen zijn in Waalwijk of een aanwijsbare sterke binding hebben met de gemeente.

3.3 Jeugdlintjes

Onderscheidingen worden al tijden lang uitgereikt aan personen en instellingen die zich op een of andere wijze verdienstelijk hebben gemaakt voor de (Waalwijkse) samenleving. Hoewel in de criteria nergens een leeftijdsgrens wordt genoemd, vallen deze onderscheidingen haast zonder uitzondering slechts ten deel aan personen en instellingen van een zekere leeftijd. Gedecoreerden onder de veertig jaar zijn zeer

zeldzaam. De reden hiervoor is dat voor een onderscheiding wordt verwacht dat de persoon of instelling zich 'geruime tijd' voor de samenleving heeft ingezet. Voor kinderen of jongeren is daarom een onderscheiding niet snel weggelegd. Dit is vreemd als we een onderscheiding niet alleen zien als uiting van waardering, maar ook als een stimulans om met het 'goede werk' door te gaan. Juist dan zouden we kinderen of jongeren moeten aansporen om zich belangeloos in te zetten voor anderen.

In bepaalde gemeenten zijn al 'jeugdlintjes' ingevoerd. De gemeente Sittard-Geleen was de eerste, daarna volgden meer. In de buurt van Waalwijk zijn de gemeenten Tilburg en Dongen al actief. Ook Oosterhout is hiermee bezig. De achterliggende gedachte is bij alle gemeenten gelijk: kinderen en jongeren stimuleren iets te betekenen voor anderen, ze aansporen zich belangeloos in te zetten voor de maatschappij. Voorbeeldgedrag wordt beloond.

Uitgangspunten

De in het land geldende regelingen kennen verschillende doelgroepen. Sommige gemeenten kiezen bewust voor een doelgroep kinderen tot twaalf jaar, anderen trekken het breder. Waalwijk kiest voor een ruime doelgroep en stelt het jeugdlintje beschikbaar voor kinderen en jongeren tot 18 jaar.

De jeugdlintjes worden uitgereikt indien sprake is van zich belangeloos inzetten voor de gemeenschap: langdurig andere mensen helpen of een bijzondere prestatie leveren. Daarbij moet 'langdurig' wel geïnterpreteerd worden naar jeugdmaatstaven. Er kan natuurlijk geen sprake zijn van het twintig jaar doen van vrijwilligerswerk. Bij bijzondere prestaties valt te denken aan: vrijwilligerswerk doen (zoals gedurende langere periode iedere dag de hond van een oude buurvrouw uitlaten), bijzondere prijzen winnen of een ander kind uit het water redden. Ook bijzondere initiatieven in de buurt door kinderen kunnen in aanmerking komen voor een jeugdlintje.

Criteria

- Jeugdigen tot 18 jaar;
- Wonend in de gemeente Waalwijk;
- Zich langdurig belangeloos inzetten voor anderen, voor Waalwijk of een bijzondere prestatie hebben geleverd.

Bijna alle gemeenten die jeugdlintjes hebben ingesteld, kiezen er voor deze uit te reiken op dezelfde dag als de uitreiking van de reguliere Lintjesregen (de laatste werkdag voor Koninginnedag). Echter, dan krijgen de jongeren niet de volle aandacht. Voorstel is daarom om de uitreiking van de jeugdlintjes in Waalwijk te laten plaatsvinden op 20 november, de dag van de rechten van het kind. De jeugdlintjes worden toegekend door het college ofwel op voordracht van het college ofwel door aanmelding.

Aanmelding

Voorstel is om voor het aanmelden een vast formulier te gebruiken. Het formulier is via internet te downloaden. Het jeugdlintje wordt daarbij meegenomen op de gemeentelijke website bij de andere gemeentelijke onderscheidingen. Iedereen kan het hele jaar door, tot twee maanden voor de dag van de uitreiking, jongeren aanmelden. Bij de aanmelding moeten twee referenties worden opgegeven die de gemeente bijvoorbeeld kan benaderen voor aanvullende informatie.

Afhankelijk van het aantal aanmeldingen wordt gedacht aan maximaal vijf jeugdlintjes per jaar.

Criteria

- Jeugdigen tot 18 jaar;
- Wonend in de gemeente Waalwijk;
- Zich gedurende langere tijd belangeloos inzetten voor anderen, voor Waalwijk of een bijzondere prestatie hebben geleverd.

Kosten

Er zullen kosten gemaakt worden voor het ontwikkelen van de nieuwe onderscheiding, kosten die verband houden met de uitreiking en het promotiemateriaal. Deze kosten worden gedekt vanuit het representatiebudget.

Publiciteit

Omdat het jeugdlintje nieuw is in de gemeente Waalwijk zal er een campagne moeten worden gevoerd om dit bekend te maken in de Waalwijkse samenleving. Er zullen immers voldoende voordrachten moeten komen om een verantwoorde keuze te maken.

Er kan gedacht worden aan de onderstaande acties:

- persbericht uitgeven;
- poster-, mailing, en/of foldercampagne gericht op (groot)ouders, scholen, verenigingen;
- aandacht op de website gemeente Waalwijk;
- benaderen van het politieteam voor tips.

Na twee of drie jaar zal er een evaluatie moeten plaatsvinden of het uitreiken van een jeugdlintje voldoet aan de behoefte.

3.4 Verordening

Bovenstaande voorstellen dienen verwerkt te worden in de verordening. Als bijlage 7 is daarom een nieuwe verordening gevoegd waarin de voorstellen zijn verwerkt. De verordening is tevens uitgebreid met de mogelijkheden om:

- in zeer bijzondere gevallen de gemeentelijke onderscheiding te kunnen intrekken⁶;
- de mogelijkheid om ten gunste van een beoogd kandidaat af te wijken van deze verordening (hardheidsclausule).
- de mogelijkheid van het gemeentebestuur om zelf iemand voor te dragen voor een van de gemeentelijke decoraties.

Ook de toetsingscriteria zijn aangepast aan bovenstaand voorstel, zie daarvoor bijlage 8.

4. Voorstel

Om vorm te geven aan bovenstaande ideeën ter (her)formulering van het Waalwijkse decoratiestelsel, wordt voorgesteld om akkoord te gaan met onderstaand (ontwerp)besluit:

- akkoord te gaan met de uitgangspunten zoals verwoord in deze nota;
- in te stemmen met de nieuwe verordening gemeentelijke onderscheidingen, inclusief de invoering van het jeugdlintje;
- in te stemmen met de nieuwe toetsingscriteria voor het gemeentelijke decoratiestelsel;
- akkoord te gaan met het opzetten van een brede publiciteitscampagne om het decoratiestelsel onder de juiste aandacht te brengen inclusief de implementatie van het jeugdlintje;
- Na twee of drie jaar een evaluatie te houden van het gemeentelijk decoratiestelsel om te bezien of deze in de behoefte voorziet.

---

⁶ Te denken valt hierbij onder andere aan een strafrechtelijke vervolging of onjuist verstrekte gegevens (niet-limitatief).